

ZESZYTY HISTORYCZNE

XIV

PRACE NAUKOWE
AKADEMII IM. JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE

ZESZYTY HISTORYCZNE

tom XIV

pod redakcją
ANDRZEJA STROYNOWSKIEGO

Częstochowa 2015

Redakcja

Andrzej STROYNOWSKI (redaktor naczelny)
Norbert MORAWIEC (sekretarz redakcji)

Rada Naukowa

Marceli ANTONIEWICZ (Częstochowa), Werner BENECKE (Frankfurt am Oder),
Marek CETWIŃSKI (Częstochowa), Jurij ESKIN (Moskwa), Zigmantas KIAUPA
(Wilno), Kirył KOCZEGAROV (Moskwa), Robert MAJZNER (Częstochowa),
Varfołomij SAWCZUK (Dniepropietrowsk), Evgen SINKEVICH (Mikołajew), Tadeusz
SROGOSZ (Częstochowa), Andrzej STROYNOWSKI (Częstochowa),
Vratislav VANIČEK (Praga), Aleš ZÁŘICKÝ (Ostrawa), Dariusz ZŁOTKOWSKI
(Częstochowa)

Recenzenci zewnętrzni

Bogumiła BURDA (Zielona Góra), Maciej KOKOSZKO (Łódź), Igor KRIVOSZEJA
(Humań), Olga MOROZOWA (Kijów), Maria NARTONOWICZ-Kot (Łódź), Dariusz
NAWROT (Katowice), Vova PADALINSKI (Mińsk), Ramunė STUKIENĖ-
ŠMIGELSKYTĖ (Wilno)

Redaktor naczelny wydawnictwa
Andrzej MISZCZAK

Korekta
Dariusz JAWORSKI

Redaktor techniczny
Piotr GOSPODAREK

Projekt okładki
Sławomir SADOWSKI

PISMO RECENZOWANE

Podstawową wersją periodyku jest publikacja książkowa

Adres Redakcji:
42-200 Częstochowa, al. Armii Krajowej 36a
www.ih.ajd.czyst.pl/ZeszytyHistoryczne.htm

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2015

ISSN 1898-4630

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19
www.ajd.czyst.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl

Spis treści

Wstęp	9
ARTYKUŁY I ROZPRAWY	
Anna CZERNIECKA-HABERKO	
Między poetyckim uniesieniem a traumą przeszłości. Zygmunt August w twórczości historycznej Adama Mickiewicza	13
Between poetic elation and the trauma of the past. Sigismund Augustus in the historical writings of Adam Mickiewicz (Summary)	26
Natalia SLIŽ	
Obraz <i>Taniec śmierci</i> w Grodnie jako źródło wizualne i literackie	27
The icon of <i>Danse Macabre</i> in Grodno as a visual and literary source (Summary)	43
Monika MODŁASIAK	
Przyjaźń i polityka w relacjach między Karolem Townshendem a Robertem Walpole’em	51
The friendship and the politician in relations between Karol Townshend and Robert Walpole (Summary)	65
Andrzej STROYNOWSKI	
Problem reformy sejmików w koncepcjach Potockich u schyłku Rzeczypospolitej	67
Issues in the reform of regional councils in Potocki’s concepts at the decline of the Polish-Lithuanian Commonwealth (Summary)	84
Przemysław GORZAŁKA	
Organizacja szkół wojskowych przez Komisję Rządzącą w 1807 roku	85
The organization of military schools by the Committee Ruling in 1807 (Summary)	96
Wiesław CHARCZUK	
Spółdzielczość na terenie powiatu siedleckiego w latach 1907–1944	97
Cooperative movement on the area of the Siedlce district in 1907–1944 years (Summary)	122
Piotr WITKOWSKI	
Broń przeciwpancerna 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej w latach 1941–1945	123
The armour-piercing weapon of the 1st Independent Parachute-Brigade in years 1941–1945 (Summary)	145

Ольга МОРОЗОВА

Українсько-польські відносини часів II Світової війни й післявоєнного періоду: історіографія питання	147
Ukrainian-Polish relations During the World War II and post-war period: historiography of the question (Summary)	159
Ukraińsko-polskie stosunki podczas II wojny światowej i w okresie powojennym: historiografia i pytania (Streszczenie)	160

Marek Edward NITA

Rozwój przemysłu celulozowo-papierniczego w Polsce w latach 1956–1970. Plany i ich realizacja	161
The development of the industry of cellulose and paper in Poland in years 1956–1970. Plans and their realization (Summary)	189

ARTYKUŁY DROBNE I MATERIAŁY

Eliza KWIATKOWSKA-JEZNACH

Rodowody polityczne posłów inflanckich pierwszej kadencji Sejmu Wielkiego	193
The political experience of the deputies from Livonia in the Great Sejm during the first term (Summary)	205

Magdalena SYGUDA

Wykład Juliana Moszyńskiego na temat położu i położnicy zawarty w <i>Radach dla matek</i>	207
The lecture of Julian Moszyński on confinement and a woman in labour included in his book <i>Rady dla matek</i> (Summary)	226

Jarosław FOLTYŃSKI

Organizacja służby porządku publicznego w Częstochowie w latach 1918–1936	227
Organization of public order agencies in Czestochowa in the years 1918–1936 (Summary)	236

Сергій НІКІТЕНКО

Особливості організації державного управління розвитком фізкультури і спорту в Україні	237
The peculiarities of organization of public administration in the field of the development of physical culture and sports in Ukraine (Summary)	243
Власіwości організації адміністрації publicznej na polu rozwoju kultury fizycznej i sportu na Ukrainie (Streszczenie)	243

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Marek CETWIŃSKI, Andrzej STROYNOWSKI

Autobiografia i historia – strategie pisarskie. Wokół książki Karola Modzelewskiego	247
--	-----

Andrzej STROYNOWSKI	
Osiemnastowieczne sejmiki wielkopolskie w świetle najnowszych badań	261
Tadeusz SROGOSZ	
[rec.:] Andrzej Stroynowski, „ <i>Wieczory sejmowe</i> ”. <i>Studia nad dziejami parlamentaryzmu w epoce stanisławowskiej</i> , Częstochowa 2013, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, ss. 271	271
Maciej TRĄBSKI	
[rec.:] Miron Kosowski, <i>Chełm 8 VI 1794</i> , Wydawnictwo Inforteditions, Zabrze – Tarnowskie Góry 2014, ss. 72, mapy, ilustracje	277

Wstęp

„Zeszyty Historyczne”, wydawane z inicjatywy pracowników Instytutu Historii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, są czasopismem naukowym, prezentującym szeroki wachlarz problematyki z zakresu nauk historycznych, obejmującym dorobek od starożytności po czasy najnowsze. Ta rozległość tematyki badawczej widoczna była właściwie we wszystkich dotychczasowych tomach, z wyjątkiem XI i XII, które były w całości poświęcone polskiej emigracji w XVIII – XX wieku (t. XI) oraz problemom historii politycznej i wojskowości w pierwszej połowie XX wieku (t. XII). W najnowszym XIV tomie utrzymana została tradycyjna dla „Zeszytów Historycznych” tendencja do podejmowania różnorodnej tematyki. Wszystkie artykuły, recenzje i materiały są nadal recenzowane na zasadach pełnej anonimowości. Tom ten jednak musiał zostać dostosowany do najnowszych zasad wydawniczych. Wyraża się to zamieszczeniem przy wszystkich artykułach wykazu wykorzystanej literatury, co niewątpliwie przyniosło znaczne poszerzenie rozmiarów tego tomu. W wykazach tych po raz pierwszy musiały też zostać uwzględnione cyfrowe identyfikatory dokumentu, czyli DOI (*digital object identifier*). Takie identyfikatory DOI otrzymały też po raz pierwszy wszystkie zamieszczone tu artykuły. Za związane z tymi zmianami utrudnienia przepraszamy wszystkich Autorów, mamy jednak nadzieję na skompensowanie tego ułatwionym dotarciem do ich dorobku badawczego.

Oddawany do rąk Czytelników tom XIV „Zeszytów Historycznych” zawiera siedemnaście tekstów, w tym trzy napisane przez historyków z Ukrainy i Białorusi, co niewątpliwie poszerza zakres prezentowanej tematyki, głównie zaś ukazuje dorobek historiografii krajów sąsiednich. W efekcie w tym tomie znalazły się również artykuły obcojęzyczne, co jednak – z racji zamieszczonych dodatkowych streszczeń w języku polskim – nie powinno utrudnić ich odbioru.

Wszystkie teksty podzielone zostały na trzy działy: 1. *Artykuły i rozprawy*, 2. *Artykuły drobne i materiały*, 3. *Artykuły recenzyjne i recenzje*. Wypada tutaj zaznaczyć, że w części drugiej znalazły się bardzo istotne merytorycznie teksty, które wyróżniają się materiałowym charakterem oraz wskazywaniem nowych pól zainteresowań, których kierunki są tu dopiero sygnalizowane i zapowiadają dalsze badania. W układzie tekstów przyjęto, tradycyjnie dla „Zeszytów Historycznych”, zasadę chronologicznej kolejności. Stąd całość otwiera artykuł o Zygmuncie Auguście, chociaż podstawą poświęconych mu rozważań stały się

teksty Adama Mickiewicza. Można tu wyrazić pewne zaskoczenie brakiem artykułów odnoszących się do starożytności i średniowiecza, które były tak silnie reprezentowane dawniej w „Zeszytach Historycznych”.

W części pierwszej znalazło się dziewięć artykułów, prezentujących badania nad dziejami Polski i Europy w okresie od wieku XVI do XX. W części drugiej umieszczono cztery artykuły, podejmujące problemy historii od wieku XVIII do XX. Całość tomu zamknęły dwa artykuły recenzyjne (Marka Cetwińskiego i Andrzeja Stroynowskiego) oraz dwie recenzje (Tadeusza Srogosza i Macieja Trąbskiego). Istnienie tego działu napawa optymizmem, gdyż świadczy o kontynuowaniu tradycji dyskusji naukowej, o poszukiwaniu możliwości wykorzystania dorobku innych historyków dla poszerzania własnych zainteresowań i poznawania nowych metod badawczych.

Wszystkie artykuły z tego tomu cechuje solidny warsztat naukowy i krytyczne wykorzystanie źródeł historycznych. Istotne dla Czytelnika powinno być również zgromadzenie w jednym tomie artykułów z różnych dziedzin badań historycznych. Znalazły się tu bowiem prace z zakresu metodologii badań i historiografii (Anny Czernieckiej-Haberko, Marka Cetwińskiego i Andrzeja Stroynowskiego) oraz historii: politycznej (Moniki Modłasiak, Andrzeja Stroynowskiego, Elizy Kwiatkowskiej-Jeznach i Olgi Mrozowej), wojskowości (Przemysław Gorzałki, Piotra Witkowskiego, Jarosława Foltyńskiego i Macieja Trąbskiego), kultury, sportu i nauki (Natallii Sliż, Magdaleny Syguły i Sergija Nikitenki) oraz dziejów gospodarczych Polski (Wiesława Charczuka i Marka Nity). Wśród tak szerokiego wachlarza tematów każdy Czytelnik powinien znaleźć coś interesującego i inspirującego, skłaniającego do poszukiwania odpowiedzi na rodzące się pytania i wątpliwości, czego życzy Redakcja, już teraz zachęcając do zgłaszania tematów i składania tekstów do kolejnego tomu „Zeszytów Historycznych”.